

Gener Aymamí i Domingo

UNA EXCURSIÓ ESPELEOLÒGICA AL PENEDÈS FA MÉS DE CENT ANYS

RESUM

A l'entorn de l'excursió espeleològica i geològica que un grup amb Norbert Font i Sagué de capdavanter va realitzar el 1899 a diversos indrets del Penedès tot deduint-ne l'ambient espeleològic que hi havia llavors en molts indrets de Catalunya.

ABSTRACT

This article deals with the spelunking and geologic trip that a group led by Norbert Font i Sagué made in 1899 to various places in the Penedès Area as part of the spelunking trend which was present in many areas of Catalonia.

El dia 29 de desembre de l'any 1899 Mossèn Norbert Font y Sagué- introductor de l'espeleologia a Catalunya i a tot l'estat espanyol (Barcelona 1874-1910)- va fer una conferència a la seu del Centre Excursionista de Barcelona sota el títol "Excursió Espeleòloch-geològica al Priorat, Muntanyes de Prades y Alt Panadès", a l'any 1901 el text es va publicar dins de la col·lecció "Sota Terra".

La conferència comença tot dient: "Senyors; Les excursions espeleològiques fetes l'abans passat estiu en el macís cretaci de Garraf, y sobre tot la relació de les descensions als avenchs del Bruch y de la Ferla, publicades en el nostre Butlletí y en els diaris catalans d'aquesta ciutat, entusiasmen tant als qui les llegiren, que a tot arreu ont anava no'm parlaven d'altra cosa, y alguns delegats nostres, entusiasmats també y creguts de que en llurs respectives comarques hi podrien trobar una segona Ferla, ens escrigueren invitant-nos a recorre-les, a qual efecte'ns prometeren llur concurs moral y material".

D'aquest paràgraf es pot deduir l'ambient de tipus espeleològic que aleshores hi havia en molts indrets de Catalunya, ja que l'exploració duta per Font i Sagué un any abans a l'avenc de la Ferla, superant els cent metres de profunditat, va causar gran sensació en tot l'àmbit excursionista de l'època.

L'excursió comença el 12 de juliol a Sant Sadurn d'Anoia; "Feya molt temps que'l conegut agricultor de Sant Sadurn de Noya en March Mir m'havia invitat a fer l'exploració de l'avenc d'Esteles, situat en la serra que separa la vall de Sant Pau d'Ordal de la d'Oleseta".

El dia abans de l'exploració fan els preparatius i s'acosten al Pujol de Subirats i allí troba una sèrie de fragments de terrissa que identifica d'època romana i a més a més ho aprofita per gaudir del paisatge; " ja que'ns trobem dalt del Pujol de Subirats, fadigats per la pujada, asseyem-nos un rato y contemplem l'hermós paisatge extès al davant nostre... A dintre d'aquests límits s'extenen un sens fi de riqueses serres, com onades d'un mar que s'hagués petrificat. A quantes consideracions geològiques no's presta semblant paisatge!" Font i Sagué continua esplaiaant-se tot

explicant la gran panoràmica que veu des del turó aprofitant per donar unes notes geològiques de l'entorn.

L'endemà acompanyat de Marc Mir “y varis propietaris y amichs desitjosos de contemplar la baixada a un avench y fins de baixar-hi ells si no hi havia gaires perills” davalla l'avenç d'Esteles que li atorga 20 metres de fondària (topografies recents arriben fins els 31 metres de profunditat) “Vareig baixar-hi sens la més petita dificultat, y al poch rato se'm junta un amich, ab qui començarem a explorar la grandiosa caverna que hi ha al seu fons, y quan més distrets estàvem, arrencant una hermosa estalagmita pera fer-ne un present al diputat Sr. Mir, (dèu-ni-do) sentírem crits de: “Aon sou?” que, retrunyint per aquelles concavitats, mig ens esfereïren; però prompte'ns tranquil·lisàrem al veure aparèixer quatre dels nostres companys, que s'havien despenjat per l'escala sense dir-nos res, y al seu darrera'n baixaren d'altres y d'altres: allò semblava un aplech en les entranyes de la terra” (sort que ningú no va prendre mal, perquè això de baixar a un avenç amb aquestes alegries podria haver portat conseqüències desagradables).

En trobar-se'ls Font i Sagué comenta; “A la Ferla o al Bruch els hauria volgut veure a tants valents! En lloch d'enfadar-me n'ho vaig pendre en broma, deixant-los explayar per aquelles concavitats, ja que pera mi no tenien gran interès (potser aquí Mossèn Font anava una mica de sobrat). Un d'ells tirà un cop de pedra a una delicada estalactita que penjava del sostre, la trencà, (altre cop dèu-ni-do) y com si hagués obert una aixeta, començà a rajar un xorro d'aigua cristallina, aon molts begueren, puix durà bé dèu minuts, convertint-se a l'últim en una goteta que a copia d'anys tornarà a formar el cremell que en mal hora li havíem malmès (sort que ho reconeix).

Després d'aquesta exploració a l'avenç d'Esteles marxa cap a Falset, Priorat, serralada del Montsant i muntanyes de Prades i de retorn cap el Penedès fa una aturada a Vila-rodona on un company del seminari li ensenya unes velles parets, dels temps dels moros, que Font i Sagué identifica d'època romana de les quals fa el croquis (òbviament es tracta del columbari romà) continua cap a Rodonyà i cap el Montmell.

El dia 29 de juliol després d'explorar l'avenç de Roca-llisa que “no oferí res d'interessant per estar ja obstruït als 20 metres, y, atesa la seva poca amplada, és de suposar que d'aquí a uns quants anys estarà ja del tot tapat per les moltes pedres que tot-hom hi tira. No cal dir si estant aquest avenç vora poblat vingué gaire gent a veure-ho; això ja és un número del programa ab que s'ha de comptar sempre”. Això ens demostra la gran expectació que sens dubte deuria tenir entre la població en veure uns forasters que, carregats de cordes i escales, anaven decidits a davallar un “temut, profund, fosc i insondable avenç.

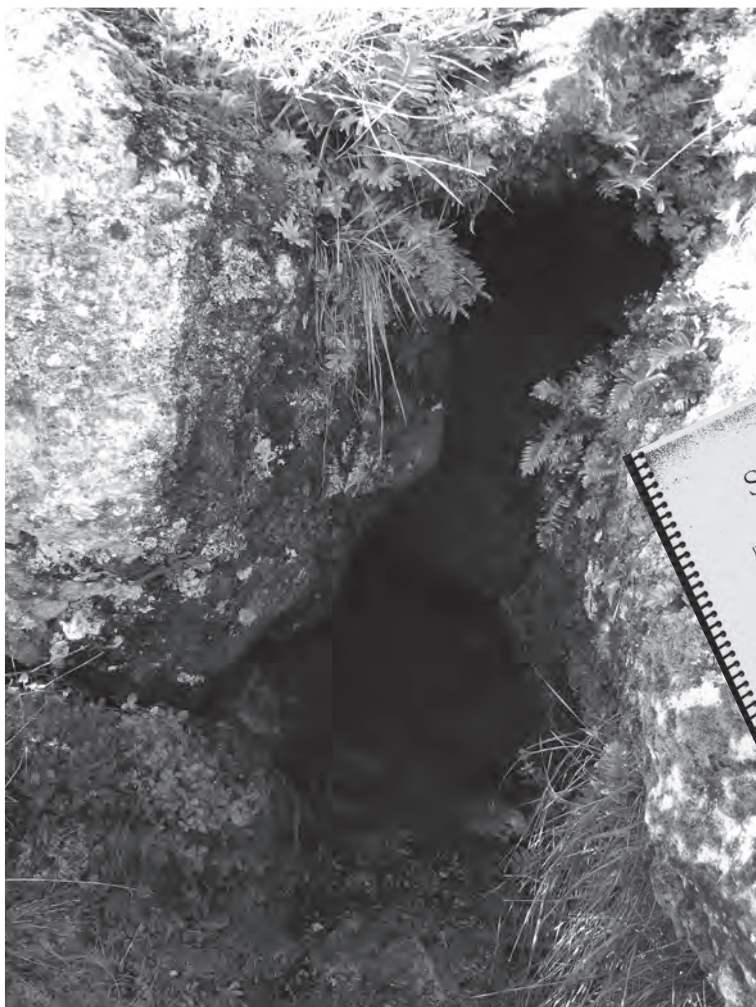
A l'any 1897, dos anys abans d'aquesta exploració, Font i Sagué publica dins del butlletí del Centre Excursionista de Catalunya el “Catalech Espeleologich de Catalunya” i en referir-se a aquesta cavitat comenta que esta situada a 15 minuts de Montmell. Fou sondejat per Pau Teixidor, trobant una fondària de 21 metres. En les guerres passades hi tiraven moltes persones. (suposo que es refereix a la guerra del francès).

Acompanyat d'en Teixidor i d'altres amics puja cap el cim del Montmell i després de veure l'església romànica de Sant Miquel, que troba “molt pobra i rudimentària” i les runes de l'encinglerat castell, el porten cap a les Boques Calentes, que són un parell de forats, situades a sota del castell, que constitueixen una curiositat geològica, ja que actuen a mena de bufadors i l'aire que surt és d'uns 13 graus superior a la temperatura externa. Sobre aquest fenomen Font i Sagué diu; “en mon concepte, no tenen cap importància, puix el fenomen que diuen s'hi observa no té res d'extraordinari”.

Després de contemplar abastament el paisatge des del cim del Montmell “ s'ovira un hermós

Portada de la publicació editada per la Federació Catalana d'Espeleologia amb motiu del centenari del traspàs de Norbert Font i Sagué.

Boca d'un dels bufadors del Montmell.

Portada de la publicació de l'any 1901.

panorama que permet formar-se clara idea de la topografia del terreno comprès entre'l Panadès y el Camp de Tarragona" es dirigeix cap a Marmellar, Pontons, La Llacuna i Sant Quintí de Mediona amb la intenció de visitar les coves del Bolet " per lo qual ja tenia'l material disposat a Sant Sadurní; però, senyors, feya 20 dies que corria y tenia ganes de descansar un quant temps a Barcelona, aon vaig retornar el dia 2 d'agost, ab l'intenció de completar l'excursió al cap de poch dies; però altres vents me portaren a recórrer la comarca de l'Empordà y part del Rosselló, y més tard les montanyes del Montsech y part de la Ribagorça".

I d'aquesta manera finalitzà el periple que en 20 jornades Mossèn Norbert Font i Sagué visità bona part de les serralades tarragonines i penedesenques.